

Dosarul nr. 2ra-1753/21

Prima instanță: Judecătoria Comrat sediul central (jud. V. Hudoba)

Instanța de apel: Curtea de Apel Comrat (jud. G. Colev, Ș. Starciuc, A. Curdov)

ÎNCHEIERE

24 noiembrie 2021

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele completului, judecătorul

Judecătorii

Ala Cobăneanu

Nina Vascan

Nicolae Craiu

examinând chestiunea privind admisibilitatea recursurilor declarate de Procuratura Generală a Republicii Moldova și Ministerul Justiției al Republicii Moldova

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată a Liudmillei Ivarlac împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și ale procuraturii

împotriva deciziei din 26 august 2021 a Curții de Apel Comrat, prin care a fost respins apelul declarat de Procuratura Generală a Republicii Moldova și apelul incident declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, admis apelul declarat de Liudmila Ivarlac, reprezentată de avocatul Nicolai Jecov și modificată hotărârea din 31 iulie 2020 a Judecătoriei Comrat sediul central

constată:

La 28 februarie 2020, Liudmila Ivarlac a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și ale procuraturii.

În motivarea acțiunii a invocat că la 15 mai 2015, de către organul de urmărire penală din cadrul Inspectoratului de Poliție Comrat a fost începută urmărirea penală pe faptul comiterii infracțiunii prevăzute de art. 191 alin. (2) lit. d) Cod penal.

La 17 iulie 2015, dânsa a fost recunoscută în calitate de învinuit, fiindu-i incriminată comiterea infracțiunii prevăzute de art. 191 alin. (2) lit. b), c), d) Cod penal și aplicată măsura preventivă obligarea de a nu părăsi țara pe un termen de 30 de zile.

A menționat că prin sentința din 4 mai 2018 a Judecătoriei Comrat sediul central, a fost achitată de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 191 alin. (2) lit. b), c), d) Cod penal, din motivul lipsei elementelor infracțiunii, iar prin decizia din

25 februarie 2019 a Curții de Apel Comrat, definitivă și irevocabilă, sentința primei instanțe a fost menținută.

A evidențiat reclamanta că, în urma efectuării ilegale a urmăririi penale în privința sa, i-au fost cauzate suferințe psihice considerabile, prejudiciul moral estimându-l în mărime de 200 000 de lei.

Totodată, a susținut că infracțiunea incriminată este una gravă, pentru care este prevăzută pedeapsă inclusiv cu închisoarea, circumstanță ce urmează a fi apreciată ca potențială amenințare pentru libertatea și inviolabilitatea persoanei.

De asemenea, infracțiunea prevede pedeapsa complementară sub formă de privare de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate, fapt ce era important și esențial pentru ea, în condițiile în care a ocupat o funcție de salariat ce deservea valori materiale.

A menționat că dosarul penal a fost examinat într-o perioadă îndelungată 15 mai 2015 – 25 februarie 2019, adică mai mult de 3,5 ani, perioadă în care a fost limitată în libertatea de deplasare și realizarea drepturilor sale.

În total au avut loc 29 de ședințe de judecată, iar participarea la dezbaterile judiciare a implicat cheltuieli materiale esențiale.

Și-a întemeiat pretențiile în temeiul dispozițiilor art. 33-33¹, 39, 85, 166-167 CPC, art. 11, 1398, 1405, 1416, 1422-1424 Cod civil, art. 3, 5, 6, 10, 11 din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998.

A solicitat încasarea din contul bugetului de stat a sumei de 200 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral și a cheltuielilor de judecată.

Prin hotărârea din 31 iulie 2020 a Judecătoriei Comrat sediul central, a fost admisă acțiunea parțial.

A fost încasată din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, în beneficiul Liudmillei Ivarlac suma de 10 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat în urma aplicării ilegale a măsurii preventive sub formă de declarație de a nu părăsi țara și tragerii ilegale la răspundere penală.

În rest, a fost respinsă acțiunea ca neîntemeiată.

În susținerea soluției emise, prima instanță a constatat că reclamanta ilegal era învinuită de comiterea infracțiunii pe parcursul unei perioade îndelungate (mai mult de trei ani), ceea ce incontestabil a avut o presiune psihologică îndelungată asupra Liudmillei Ivarlac.

Totodată, prima instanță a stabilit că reclamanta nu a prezentat probe pertinente în confirmarea argumentelor sale precum că acțiunile ilegale ale organului de urmărire penală au avut o rezonanță mare în societate, impact negativ asupra onoarei, demnității, reputației etc.

Astfel, cerința cu privire la repararea prejudiciului moral în mărime de 200 000 de lei urmează a fi admisă parțial și anume suma de 10 000 de lei reprezintă o compensație echitabilă a prejudiciului moral cauzat Liudmillei Ivarlac în urma aplicării ilegale a măsurii preventive sub formă de declarație de a nu părăsi țara și tragerii ilegale la răspundere penală.

Prin decizia din 23 decembrie 2020 a Curții de Apel Comrat, a fost respins apelul declarat de Liudmila Ivarlac, reprezentată de avocatul Nicolai Jecov, apelul declarat de Procuratura Generală a Republicii Moldova și apelul incident declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și menținută hotărârea primei instanțe.

Prin decizia din 23 iunie 2021 a Curții Supreme de Justiție, au fost admise recursurile declarate de Liudmila Ivarlac, reprezentată de avocatul Nicolai Jecov și Procuratura Generală a Republicii Moldova, casată integral decizia din 23 decembrie 2020 a Curții de Apel Comrat, cu trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Comrat, în alt complet de judecată.

Prin decizia din 26 august 2021 a Curții de Apel Comrat, a fost respins apelul declarat de Procuratura Generală a Republicii Moldova și apelul incident declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, admis apelul declarat de Liudmila Ivarlac, reprezentată de avocatul Nicolai Jecov și modificată hotărârea din 31 iulie 2020 a Judecătoriei Comrat sediul central în partea mărimii încasate a prejudiciului moral de la 10 000 de lei la 50 000 de lei.

În consolidarea soluției adoptate, instanța de apel a considerat întemeiată concluzia primei instanțe cu privire la necesitatea încasării prejudiciului moral.

Totodată, instanța de apel a reținut că la stabilirea cuantumului prejudiciului moral cauzat Liudmilei Ivarlac, prima instanță nu a ținut cont de împrejurările cauzei, astfel, urmează a fi modificată hotărârea primei instanțe în partea cuantumului sumei încasate cu titlu de prejudiciul moral cauzat în urma aplicării ilegale a măsurii preventive sub formă de declarație de a nu părăsi țara și tragerii ilegale la răspundere penală, de la 10 000 de lei până la 50 000 de lei.

Instanța de apel a conchis că suma de 50 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral este proporțională cu acel prejudiciu suportat de Liudmila Ivarlac și poate servi drept o compensare suficientă a suferințelor psihice și fizice suportate de aceasta în rezultatul acțiunilor ilicite ale organelor de urmărire penală și ale procuraturii.

La 27 septembrie 2021, prin intermediul oficiului poștal, Procuratura Generală a Republicii Moldova a declarat recurs împotriva deciziei din 26 august 2021 a Curții de Apel Comrat, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel, cu emiterea unei noi decizii de casare a hotărârii primei instanțe și respingere a acțiunii.

În susținerea recursului a invocat dezacordul cu decizia recurată, considerând-o neîntemeiată și pasibilă casării.

Astfel, a menționat că, contrar prevederilor art. 118 alin. (1) CPC, de către intimată și reprezentantul acesteia nu au fost prezentate probe concludente precum că efectuarea urmăririi penale în privința Liudmilei Ivarlac a influențat asupra stării sale fizice sau psihice, a dus la înrăutățirea stării de sănătate, i-a provocat prejudiciu moral.

Respectiv, concluziile instanțelor de judecată ierarhic inferioare se bazează pe explicațiile nefondate ale intimății.

La fel, a evidențiat că nu a fost dovedit faptul că acțiunile organului de urmărire penală au fost ilegale.

La 20 octombrie 2021, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a declarat recurs împotriva deciziei din 26 august 2021 a Curții de Apel Comrat, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, cu emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii ca neîntemeiată.

În motivarea recursului a invocat că instanța de apel, verificând legalitatea și temeinicia hotărârii primei instanțe, eronat a interpretat dreptul material care reglementează repararea prejudiciului material și moral.

Având în vedere prevederile art. 3 alin. (1) lit. a) din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998, a afirmat că angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare și de urmărire penală sunt necesare unele condiții speciale și anume existența faptei ilicite, respectiv nu orice acțiune a organelor de drept atrage răspunderea statului.

A menționat că intimata nu a fost atrasă ilegal la răspundere penală și nici nu i-a fost acordat statutul de condamnat, fiind doar în calitate de bănuit/învinuit de comiterea unei infracțiuni în baza probelor acumulate în cadrul urmăririi penale.

Totodată, Liudmila Ivarlac nu a prezentat careva probe concludente prin care să ateste că bănuiala sa ar fi avut careva efecte negative asupra reputației sale.

Din materialele cauzei rezultă că acțiunile întreprinse de organul de urmărire penală nu au fost declarate ilegale, astfel, nu sunt întrunite condițiile impuse imperativ de lege – atragerea ilegală la răspundere penală, deci acțiunea urmează a fi respinsă.

La fel, a subliniat că la materialele cauzei nu există niciun act procedural definitiv și irevocabil al instanței de judecată (de exemplu încheiere interlocutorie) sau a organului ierarhic superior, prin care ar fi fost stabilite ca fiind ilegale acțiunile organului de urmărire penală.

Așadar, concluzia primei instanțe de a acorda despăgubire morală este una neîntemeiată, fiind bazată pe presupuneri și deduceri, ceea ce contravine prevederilor art. 239 CPC.

A considerat neîntemeiată și decizia instanței de apel privind încasarea prejudiciului moral în sumă de 50 000 de lei, întrucât sunt inaplicabile prevederile Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998.

La 20 octombrie 2021, în adresa Liudmillei Ivarlac și Ministerului Justiției al Republicii Moldova a fost expediată copia cererii de recurs depusă de Procuratura Generală a Republicii Moldova, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referinței, fapt ce se confirmă prin scrisoarea de însoțire anexată la materialele dosarului (f. d. 23 vol. II), fiind recepționată de Ministerul Justiției al Republicii Moldova la 25 octombrie 2021 și de Liudmila Ivarlac la 27 octombrie 2021, ceea ce se atestă prin avizele de recepție anexate la actele cauzei (f. d. 25, 26 vol. II).

La 28 octombrie 2021, în adresa Liudmillei Ivarlac și Procuraturii Generale a Republicii Moldova a fost expediată copia cererii de recurs depusă de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referinței, fapt ce se confirmă prin scrisoarea de însoțire anexată la materialele dosarului (f. d. 34 vol. II), fiind recepționată de Procuratura Generală a Republicii

Moldova la 2 noiembrie 2021, ceea ce se atestă prin avizul de recepție anexat la actele cauzei (f. d. 35 vol. II).

Până la data stabilită pentru examinarea chestiunii privind admisibilitatea recursurilor, în adresa Curții Supreme de Justiție, referințe nu au parvenit.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) CPC, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Astfel, se constată că recurenții s-au conformat prevederilor legale și au declarat recursurile la 27 septembrie 2021 și respectiv, la 20 octombrie 2021 împotriva deciziei din 26 august 2021 a Curții de Apel Comrat, în termenul legal.

Examinând temeiurile recursurilor declarate de Procuratura Generală a Republicii Moldova și Ministerul Justiției al Republicii Moldova, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră recursurile drept inadmisibile din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) CPC, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Alineatele (2) și (3) ale aceluiași articol prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat, iar alin. (4) stabilește că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Conform prevederilor art. 433 lit. a) CPC, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursurile declarate de Procuratura Generală a Republicii Moldova și Ministerul Justiției al Republicii Moldova, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Astfel, argumentele invocate în recursurile declarate se referă la dezacordul recurenților cu soluția pronunțată de către instanța de apel, însă nu relevă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei contestate.

Totodată, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că recursul exercitat conform secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reiterează și faptul că procedura admisibilității constă în verificarea faptului, dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Distinct de aceste constatări, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție precizează că, în contextul normelor procedurale din Secțiunea a II-a, Capitolul XXXVIII CPC, instanța de recurs nu verifică modul de apreciere a probelor de către instanțele de fond și de apel. Forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt în afara controlului instanței de recurs.

Prin prisma art. 432 alin. (4) CPC, instanța de recurs poate interveni în materia probațiunii doar sub aspect procedural și anume dacă se invocă că instanța de apel a apreciat în mod arbitrar probele, încălcând în mod flagrant regulile de apreciere a probelor stabilite în art. 130 CPC, însă, din recursurile declarate nu rezultă argumentul privind încălcarea flagrantă a regulilor de apreciere a probelor.

În acest sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a relevat în jurisprudența sa constantă, rezultând din prevederile art. 6 § 1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, că nu se impune motivarea în detaliu a unei decizii prin care o instanță de recurs, întemeindu-se pe dispoziții legale specifice, respinge recursul declarat împotriva sentinței pronunțate de o instanță inferioară, ca fiind lipsit de șanse de succes (cauza Rebai și alții contra Franței, Comisia Europeană a Drepturilor Omului, 25 februarie 1995, nr. 26561/1995).

În circumstanțele menționate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție conchide că recursurile declarate de Procuratura Generală a Republicii Moldova și Ministerul Justiției al Republicii Moldova urmează a fi considerate ca inadmisibile.

În conformitate cu art. 433 lit. a), 440 alin. (1) CPC, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

dispune:

Se consideră inadmisibile recursurile declarate de Procuratura Generală a Republicii Moldova și Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Ala Cobăneanu

Judecătorii

Nina Vascan

Nicolae Craiu